

Synpunkter angående olägenheter av täta rovdjurspopulationer

Den samlade fäbodrörelsen lämnar härmed följande gemensamma synpunkter med anledning av förfrågan från SNV per mejl 110902 angående olägenheter som förekomsten av täta rovdjursstammar förorsakar i enlighet med regeringens tilläggsuppdrag 110816 (M2011/2803/Nm)

Inledning

I Naturvårdsverkets uppgift ingår uppenbarligen att efter samråd med berörda myndigheter, organisationer och övriga relevanta aktörer lämna förslag på de författningsändringar som behövs. Utifrån fäbodbrukets kulturbiologiska och historiska betydelse över en stor del av landet, samt nuvarande låga numerär, bör nu varje fäbodorganisation liksom varje enskild ägare eller brukare av fäbod vara betydelsefull i sammanhanget.

I uppdraget talar regeringen om att förekomsten av ”täta” rovdjurspopulationer kan orsaka olägenheter för människor som bor i sådana områden.

Vi vill inledningsvis påtala risken för en missuppfattning i detta sammanhang. Olägenheter är inte beroende av hur täta eller koncentrerade rovdjurspopulationerna är. Det räcker med ett enda rovdjur med fel beteende och på fel ställe för att stora olägenheter skall uppstå. Detta måste framhållas med skärpa inför analysen av de olägenheter som förekomst av rovdjur orsakar och hur sådana situationer ska hanteras och prioriteras i fråga om skydds jakt.

I Naturvårdsverkets förfrågan önskas synpunkter på olägenheter: Särskilt olägenheter av ”social eller ekonomisk” karaktär. Härvid förbises möjligen vidden av regeringens skrivning om ett *allmänintresse*, *inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär*.

Regeringsuppdraget omfattar inte ändringar i reglerna om de villkor som är kopplade till artskydd och som skall vara uppfyllda för att jakt får tillåtas. Bernkonventionen och Art- och habitatdirektivet ger dock utrymme att tillåta jakt eller andra undantag av hänsyn till övergripande allmänna intressen.

I direktivet formuleras detta som att undantag får göras av *tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär*. Denna möjlighet att göra undantag uppfattar vi ligga i linje med direktivets formulering att hänsyn ska tas till bl a sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag, vilket enligt vår uppfattning gäller för det svenska fäbodområdet och den svenska fäbodkulturen som del av en boreal skandinavisk transhumans.

De som idag drabbas av effekter genom den nationella rovdjurspolitiken har idag begränsade möjligheter att skydda sig mot olägenheter.

Kan inte den enskilde på egen hand undanröja en olägenhet orsakad av ett allmänt intresse krävs enligt vår uppfattning statliga åtgärder för att kompensera begränsningarna för den enskilde. Följderna av rovdjurspolitiken ska rimligen vägas mot de effekter politiken innebär för samhällets allmänintresse (såsom historiska, kulturella, ekologiska och biologiska aspekter). Naturvårdsverkets uppgift att undanröja sådana olägenheter blir på så sätt ett ”*allmänintresse*”. Detta resonemang är viktigt för att Naturvårdsverket ska kunna genomföra sitt uppdrag så som regeringen formulerat det.

En listning av olägenheter lämnas nedan. Dock bedömer vi det inte möjligt att åstadkomma någon strikt prioriteringsordning av listade faktorer, härvid är verkligheten alltför komplex

med varierande förutsättningar och omständigheter mellan enskilda företag och i den svenska fåbodregionen. Dessutom måste beaktas att problemställningen alls inte enbart avser förhållandena på fåboden, utan i varierande omfattning finns också motsvarande problematik på hemgården och betesmarkerna i byn.

En absolut prioritering från vår sida finns dock utifrån det omvända perspektivet: Rovdjursförekomst får inte tillåtas oskäligt belasta eller äventyra det aktiva fåbodbruket som levande kulturarv eller som funktionell småskalig näringsverksamhet baserat på lokal och traditionell kunskap i mjölk- och köttproduktion samt bevarande av lantraser *in situ*. Utifrån detta perspektiv anser vi att det är ett ovillkorligt krav att det utformas fungerande system och rutiner samt anvisas erforderliga medel för en effektivt organiserad skydds jakt.

Vi anser vidare att det dessutom erfordras en grundläggande analys och utvärdering hur olika miljövärden och miljörelaterade målsättningar ska värderas och avvägas mot varandra i en helhetsbedömning utifrån bland annat konventionen om biologisk mångfald och den europeiska landskapskonventionen. I detta måste även beaktas Sveriges ansvar för lokal och traditionell kunskap, rimligen för samtliga brukarkategorier, kulturbärare och minoritetsgrupper vilka utsätts för rovdjuren som belastning på sin traditionella djurhållning och i nyttjandet av naturliga fodermarker i hela landet; från kust-, över mellan- och skogsbygderna och upp i de svenska fjälltrakterna.

Listning av olägenheter av allmänintresse med försök till kategoriindelning:

Generellt

SOCIAL/ hälsa, stress, samliv, gemenskap, fritid, vila, rekreation, oförståelse, osämja, EKONOMISK/ administrativa krav, krav på praktiska åtgärder, merarbete, förlorad diversitet, kvalitet, volym, brutna produktionskedjor, direktförlust, sjuka djur, förlängd arbetstid, minskande möjligheter och allt sämre attraktionskraft för nyföretagande och generationsväxling i djurbaserad verksamhet i rovdjursområden.

Brukarkategorierna i marginalområden har generellt en livssituation på eller under existensminimum vilket innebär låga marginaler att möta ökande belastning. Det är oskäligt att öka belastningsbördan och detta ökar i motsvarande grad behovet av fungerande skydds jakt, samt fungerande och skäliga ersättningssystem för att kompensera den ökande belastningsbördan.

KONTROLL OCH KOMPETENS/ dåliga rutiner, liten erfarenhet, lång handläggningstid, kompetensbrist, arrogans, misstroende, bristande kunskap om djurhållning och bedömningen av rovdjursutsatta djur hos djurskydd och djursjukvård,

MILJÖ/försämrade möjligheter att nyttja betesmarker försämrar förvaltningen av biologisk mångfald, ytterligare försämrade möjligheter att vidmakthålla lokal och traditionell kunskap

Lokala särdrag

historiska, kulturella, identitet, ekologiska och biologiska,

Regionala särdrag

historiska, kulturella, identitet, ekologiska och biologiska

utrotningshotade tamdjur som också behöver skydd för att bevara sig själva och sina rikt varierade foderbiotoper i olika delar av landet.

Listning av specifika olägenheter på grund av täta rovdjurs populationer:

Störningar, Angrepp:

Rivna/dödade djur

Skadade/sjuka djur

Djuren visar flyktbeteende

Djuren ställer sig i tät flock och ändrar beteendemönster

Djuren har ingen betesro, sämre tillväxt och sämre foderutnyttjande när djuren inte får ro att varken beta eller idissla

Hägnade djur spränger hagarna

Djur på fåbod-, skogs- och fjällbete skingras eller springer hem

Rovdjuren förändrar beteenden och blir alltmer oskygga p g a människans förändrade förhållningsätt.

Förändrade beteenden hos oskygga rovdjur utvecklar belastningen och skadebilden på svårförutsägbart sätt.

Indirekta skador:

Stressade, skrämde och svår hanterade tamdjur

Flyktskador

Försvunna djur

Minskade betesområden

Ökad åtgång av vinterfoder

Merarbete på grund av svårhanterade djur, passning dygnet runt

Behov av extra vallfolk/nattintagning av djuren/söka och samla ihop djur/flytta djur

Extra arbete med att laga stängsel och förstärka stängsel

Extra arbete med kontakt med myndigheter

Kostnader och olägenheter med inköp av ersättningsdjur

Minskad produktion på grund av minskad mjölk mängd/sämre mjölkkvalitet/minskad tillväxt på djuren

Fertilitetsstörningar och kastning av foster

Sämre kvalitet på t ex uller när djuren måste hållas i ladugård nattetid

Farlig arbetsmiljö då man måste ut och leta slagna djur/kadaver med rovdjuren nära

Sämre psykosocial arbetsmiljö på grund av stress och oro

Försämringar av möjligheterna till samliv, vila, fritid och rekreation

Osämja som kan uppstå i det lokala området/konkurrens mellan olika intressen/rovdjursförespråkare

Belastning när man inte blir tagen på allvar eller bli missförstådd av myndigheter

Marginalisering och utsattheten att bli utlämnad och ensam i en svår situation då man bär hela ansvaret för djurens välmående

Ökad diesel-/bränslekostnad samt ökat slitage på fordon p g a. långa och många resor att söka djur, eftersök och utfodring av djur

Missade sidoinkomster p g a ökande tidsåtgång i djurverksamheten som redan tidigare hade ansträngd ekonomisk kalkyl. Den ökande belastningen leder fort fram till tvingande beslut om neddragning eller avveckling därför att det inte finns tidsmässiga eller ekonomiska marginaler i det enskilda företaget.

Samhällsekonomiskt:

Långa handläggningstider från myndigheter

Kompetensbrist hos tjänstemän medför inoptimal hantering av konkreta ärenden

Konflikter med andra näringar så som eko-, jaktturism (hundar, åtlar)

Om fåbodbruk/företag måste läggas ned på grund av det höga rovdjurstrycket

Förlusten av de stora ekosystemtjänster som fåbodbruken bidrar med

Förlusten av det kulturella kunskapsvärdet

Förlusten av att de öppna landskapen som livskvalitet och för besöksnäringen

Förlust av värden knutna till agrar-, kultur- och upplevelseturism i fåbodmiljö.

Ökade risker för besökare och turistisk verksamhet i rovdjurstäta områden.

Ökade risker och begränsningar för hundverksamhet.

*/ Föreningen Sveriges Fåbodbrukare, FSF,
Dalarnas Fåbodbrukarförening, DFBBF,
Gävleborgs Fåbodförening, GFF,
Värmlands Säterbrukarförening, VsbF.*

Enligt uppdrag, för fåbodföreningarna

Kristian Olofsson, v ordf FSF

viceordforande@fabod.nu

www.fabod.nu